

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 31.08.1978, sp. zn. 2 Cz 15/78, ECLI:CZ:NS:1978:2.CZ.15.1978.1

Číslo: 6/1981

Právní věta: Organizace, která provozovala těžební práce, odpovídá i po zastavení těžebních prací za škodu, která vznikla poškozenému v důsledku nezajištění bezpečnosti v prostoru ukončené těžby (např. písku), pokud nedošlo k obnovení původního stavu, který tu byl před prováděním těžby písku.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 31.08.1978

Spisová značka: 2 Cz 15/78

Číslo rozhodnutí: 6

Číslo sešitu: 2-3

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Náhrada škody, Odpovědnost za škodu, Organizace socialistické

Předpisy: 40/1964 Sb. § 421

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobce se domáhal na žalované organizaci náhrady škody, která mu vznikla 8. 8. 1972, když si při skoku do vody v rybníku, který sloužil jako písník (pískovna) provozovaný žalovanou organizací, zlomil krční obratel a v důsledku tohoto úrazu došlo u něho k následkům na páteři, které jsou trvalého rázu. Tvrdil, že v písníku se koupala řada dalších osob a protože nikde nebyla výstražná tabulka o zákazu koupání nebo skoku do vody, byl přesvědčen, že v písníku je přiměřená hloubka. Žalobce dovozoval, že písník v důsledku bagrování byl pro koupající se občany nebezpečný, protože na krátkých úsecích v něm docházelo ke značným změnám co do hloubky a že proto bylo povinností žalované organizace, aby zabránila možnosti koupat se na těchto nebezpečných místech. To však žalovaná organizace neučinila, rybník neohradila, dokonce ani nepostavila výstražnou tabulku s upozorněním na hrozící nebezpečí. Požadovanou škodu žalobce vyčíslil částkou 106 780 Kčs.

Žalovaná organizace navrhovala zamítnutí žaloby a namítala, že v písníku zastavila těžbu písku 31. 12. 1971 a místo bylo opatřeno tabulemi, na nichž byl uveden zákaz vstupu a zákaz koupání. Podle jejího názoru žalobce si při koupání počínal neopatrně a úraz si zavínil sám svou nedbalostí, když skočil do vody, aniž se přesvědčil o hloubce vody.

Rozsudkem okresního soudu v Hradci Králové byla žaloba zamítnuta s odůvodněním, že nebyla prokázána příčinná souvislost mezi vzniklou škodou a porušením povinnosti ze strany žalované organizace. Odpovědnost žalované organizace posuzoval soud prvního stupně podle ustanovení § 421 odst. 1 O. z. Pokud se žalobce dovolával předpisů ministerstva zemědělství a výživy, týkajících se

povinností žalované organizace při provozu těžby písku, nedopadají podle názoru soudu prvního stupně na daný případ, když k poškození žalobce na zdraví došlo delší dobu poté, co těžba byla zastavena. Nelze spatřovat protiprávní jednání u žalované organizace v tom, že neopatřila místo tabulkami zakazujícími vstup nebo koupání, protože tato skutečnost není v příčinné souvislosti se vzniklou škodou.

Rozsudkem krajského soudu v Hradci Králové byl tento rozsudek soudu prvního stupně potvrzen. Odvolací soud se ztotožnil se závěry soudu prvního stupně a mimo jiné uvedl, že škoda nevznikla v příčinné souvislosti s těžební činností žalované organizace. Zbytky provozu těžby písku byly odstraněny tak, že místo těžby nemohlo již vyvolávat nebezpečí vzniku škod, a proto organizace nebyla již povinna učinit opatření směřující k jejich odvrácení. Na písník po skončení těžby bylo třeba hledět nikoli jako na bývalou provozovnu, nýbrž jako na jakoukoliv vodní nádrž nebo vodní tok. Jde o výlučné zavinění žalobce, který věděl, že nejde o koupaliště, a přesto skočil do vody, aniž se předem přesvědčil, činí-li tak na bezpečném místě.

Nejvyšší soud ČSR rozhodl o stížnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor ČSR, tak, že uvedenými rozsudky soudů obou stupňů byl porušen zákon.

Z odůvodnění:

Povinností soudu je dbát o to, aby skutečný stav věci byl zjištěn co nejúplněji, a postupovat v řízení tak, aby ochrana práv byla rychlá a účinná; přitom rozhoduje, které z navrhaných důkazů je třeba provést, a provede i jiné důkazy, než jsou navrhovány (§ 6, § 120 odst. 1 o. s. ř.). Důkazy hodnotí soud podle své úvahy, a to každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti; přitom pečlivě přihlíží ke všemu, co vyšlo najevo, včetně toho, co uvedli účastníci (§ 132 o. s. ř.), a rozhoduje na základě skutečného stavu věci (§ 153 odst. 1 o. s. ř.).

Se zřetelem k tomu, že na dobývání písku žalovanou organizací na pozemkové parcele č. 1659/1 v K. se nevztahovala ustanovení zákona č. 41/1957 Sb. /1/ o využití nerostného bohatství (horního zákona), bylo nutné zabývat se otázkou, zda tato činnost byla upravena některými právními předpisy nebo správními rozhodnutími.

Soudům bylo předloženo jednak rozhodnutí odboru výstavby a vodního hospodářství rady městského národního výboru v H. z 2. 2. 1967, jímž bylo na základě žádosti žalované organizace vydáno územní rozhodnutí pro stavbu písníku k těžbě štěrkopísku, a dále rozhodnutí odboru výstavby a vodního hospodářství městského národního výboru v H. z 15. 3. 1967, kterým bylo vyhověno žádosti žalované organizace a vydán souhlas ke zřízení nového písníku na těžbu štěrkopísku na pozemku parc. č. 1659/1 v K. za podmínek, jež jsou v rozhodnutí uvedeny.

Bylo třeba s přihlédnutím k těmto uvedeným rozhodnutím posoudit povinnosti žalované organizace podle ustanovení v době úrazu platného zákona č. 87/1958 Sb. o stavebním řádu a prováděcí vyhlášky č. 144/1959 Ú. 1. (Ú. v.). Tato vyhláška se ve smyslu jejího § 1 vztahovala na stavby a stavební práce všeho druhu bez zřetele na jejich technologii, účel a dobu trvání, mimo jiné zejména na terénní úpravy, které mění podstatně vzhled, prostředí nebo odtokové poměry; mezi těmito úpravami jsou uvedeny lomy a pískoviště za předpokladu, že se na ně nevztahují ustanovení horního zákona a jiných horních předpisů. Podle ustanovení § 5 odst. 2, věta první, zákona č. 87/1958 Sb. byly změny ve způsobu užívání staveb či ve způsobu výroby nebo podstatné rozšíření výroby přípustné jen tehdy, vydal-li příslušný orgán nové povolení k uvedení do trvalého provozu (užívání). 2) Toto ustanovení bylo možné použít nejen na provoz, ale také na jeho ukončení, poněvadž nelze předpokládat, že by byl podroben právní úpravě pouze normální chod stavby a její užívání a že by se nepamatovalo na ukončení tohoto provozu. Ustanovení § 6 zákona č. 87/1958 Sb. ukládalo vlastníku povinnost udržovat stavbu v řádném a užitelném stavu podle rozhodnutí závazných pro provedení

stavby a její uvedení do trvalého provozu.

Z těchto ustanovení bylo možné dovodit i povinnost žalované organizace v projednávané věci postarat se o bezpečnost stavby, v daném případě písníku (pískovny), nejen po dobu provozu tohoto písníku, ale i po skončení těžby. Bylo by v rozporu se zásadami, obsaženými zejména v čl. VI a VII o. z., kdyby povinnost žalované organizace postarat se o bezpečnost a o to, aby stavba (a také pískovna) neohrožovala bezpečnost občanů, byla omezována jenom na dobu provozu. Tato odpovědnost by skončila v podstatě až dnem, kdy došlo k obnovení původního stavu, který tu byl před prováděním těžby písku.

Těžba písku žalovanou organizací v uvedeném písníku byla zastavena 31. 12. 1971. Z dohody mezi žalovanou organizací a ČD, oborovým podnikem v H., ze srpna 1973 vyplývá, že teprve v roce 1973 došlo k dohodě o zavážení písníku odpadním slévárenským pískem. Soudy proto měly zjistit, zda v době úrazu (8. 8. 1972) písník existoval jako povolená stavební práce, zda tedy ještě v této době tato stavba nezanikla a zda ještě trvala odpovědnost žalované organizace za bezpečnost na místě, na němž byl písník zřízen. Jestliže bylo zjištěno, že dno vodní nádrže, která se vytvořila ve vybagrovaném prostoru bylo nerovnoměrné, tak jak to odpovídalo postupu při bagrování, vyplývala by z toho i povinnost předvídat možnost vzniku škody, jestliže by vodní nádrže, která vznikla po vybagrování, bylo užíváno jako koupaliště. Nebylo by možné také přehlédnout, že bylo povinností žalované organizace, aby zneprístupnila tento pozemek se zřetelem k nebezpečí, které bylo možno při normální opatrnosti předvídat. Hrozící nebezpečí tu lze přirovnat k nebezpečí, které vzniká u stavby, jež nemá předepsané náležitosti, není udržována, a může být nebezpečím pro ty, kdo se kolem ní pohybují nebo jí užívají. Za takovéto stavby, neodpovídající stavebnímu řádu, odpovídá její vlastník. I když žalovaná organizace tvrdila, že výstražné tabulky na místě umísťovala, bylo třeba vzít v úvahu i to, co bylo zjištěno z výpovědí některých svědků, že na místě samém v době, kdy k úrazu došlo, žádné výstražné tabulky umístěny nebyly a že v době, kdy se šel žalobce koupat, bylo u vodní nádrže velmi mnoho lidí, kteří se v ní rovněž koupali. Jde tedy o to, zda žalovaná organizace se o zabezpečení písníku jako stavby, za jejíž stav odpovídala, řádně postarala. Pokud by tak neučinila, bylo by možné dovodit, že neplnila povinnosti, které pro ni vyplývaly ze shora citovaných ustanovení stavebního řádu, podle něhož provozování písníku bylo povoleno. Jestliže by pak neplnění těchto povinností bylo v příčinné souvislosti s úrazem žalobce, byla dána odpovědnost žalované organizace za škodu, přičemž by ovšem bylo nutné s přihlédnutím ke všem okolnostem případu posoudit, do jaké míry byla tato škoda způsobena ve smyslu ustanovení § 441 o. z. též zaviněním poškozeného. Přitom bude třeba uvážit, do jaké míry byl žalobce (v době úrazu ještě nezletilý) schopen ovládat své jednání a posoudit jeho následky.

Protože ze všech těchto hledisek soudy věc neposuzovaly, byly jejich rozsudky porušeny zákonem v ustanoveních § 6, § 120 odst. 1, § 132 a § 153 odst. 1 o. s. ř. v souvislosti s ustanovením § 421 o. z.

1) ve znění zákonů č. 48/1959 Sb., č. 166/1980 Sb., č. 40/1964 Sb., č. 72/1969 Sb. (příloha pol. 23), č. 146/1971 Sb. (příloha A, pol. 7, 8 a 9 a příloha C, položky 7-10), zákona č. 159/1971 Sb. (příloha A, pol. 2 a příloha C, položka 2)

2) Srov. nyní § 71 odst. 1 písm. b) a § 74 zákona č. 50/1976 Sb. o územním plánování a stavebním řádu (stavebního zákona).